

Proslovili Jiří Flaišman a Michal Kosák

(E*forum, 30. 11. 2016)

To, že tu dnes můžeme prezentovat edici **Loutek i dělníků božích**, která vychází jako 4. svazek **Souboru díla F. X. Šaldy**, má několik příčin. Z nich alespoň ty hlavní. Zaprvé jsme chtěli přispět k uzavření této skvělé ediční řady, kterou před sedmdesáti lety rozjely osobnosti jako Jiří Pistorius či Felix Vodička. Zadruhé jsme si přáli spolupracovat s přáteli ze Společnosti F. X. Šaldy, s nimiž jsme před šesti lety zakládali IPSL, a projekt Šaldových spisů byl tehdy jedním z prvních plánů rodící se organizace. Zatřetí to byla pověst, že Šaldovy Loutky jsou „textologická noční můra“, jak o tom mluvil Emanuel Macek, a mohla za to také poznámka zde přítomného Jiřího Brabce, že nejadekvátnější by bylo vydat souběžně znění první a poslední ruky, na což jsme pohlíželi od začátku podezřívavě. Rozhodli jsme se pro nové vydání Loutek i dělníků božích vyjít z textu posledního vydání za autorova života a ten textově ošetřit, a současně pak využít možností digitálního média a v úzké spolupráci s Borisem Lehečkou (jemuž náleží mnohé díky) připravit texty dalších znění románu tak, aby byly prostřednictvím internetu k dispozici v nástroji, který umožní přehledně zobrazit textové posuny mezi jednotlivými verzemi (případné zájemce o digitální edici odkazujeme na [webové stránky IPSL](#)).

Asi jako každý editor i my si nyní můžeme již jen přát, aby nová edice Loutek posloužila jako pomyslný startovací blok dalším badatelům. (Samozřejmě doufáme a věříme také v prostý čtenářský úspěch románu.) Výzkumných témat je tu bezpočet. Na prvním místě je třeba provést detailní interpretaci textových úprav, protože my jsme se s ohledem na čtenářský charakter spisů rozhodli v komentáři upozornit jen na základní tendence v Šaldově upravovatelském angažmá. Jsou zde ovšem také další. Jako jedno ze zásadních se jeví položení textu Loutek, respektive asi především jeho úvahových pasáží do průsečíku Šaldových kritických a esejistických projevů hlavně z období desátých let. Následuje otázka vzniku záměru a souvislostí s ostatními Šaldovými prozaickými texty. Na některá témata nahrál zase sám Šalda, když upozornil, že v době, kdy svůj román psal, se vedly výpady směrem k nové románové struktuře, a to nejen u nás, ale i v západních literaturách. I proto později v doslovu ke čtvrtému knižnímu vydání Loutek hledal jisté analogie mezi Proustem, Huxleym či Joycem a svým románovým opusem. Byť, jak sám píše, „směřoval jinam než oni“, a ačkoli se nám tato rovnítka mohou z dnešního pohledu zdát nepřiměřená – nemínil-li je náhodou Šalda jako svého druhu popíchnutí –, co se týče ideových výbojů Loutek i autorových pokusů o formální inovace žánru, obsahují pro potencionálního badatele minimálně významné impulsy. V neposlední řadě je otázka, zda by za samostatnou studii nestála také analýza specifické Šaldovy ironie (když o Šaldovi-humoristovi lze jen těžko mluvit, byť se zde rýsuje jeho možné zařazení do linie tohoto typu románu,

kteřá po Šaldovi v české literatuře pokračuje takovým Vančurou a Kunderou...). Jak je patrné, badatelských misí, nemluvě na nutné další výzkumy v oblasti textové historie, je tu mnoho.

O edici Loutek tedy asi tolik. Nyní raději využijme této příležitosti a zopakujme ve stručnosti nejbližší úkoly, které leží v oblasti tzv. péče o Šaldův odkaz: 1) Již za několik měsíců vyjde aktualizovaná Bibliografie F. X. Šaldy. Vedle toho zde bude pořízen svazek dodatků ke Kritickým projevům Souboru díla F. X. Šaldy. Jím se pak - co se edičního zpracování týče - vyřeší pro určitou chvíli starost o Šaldovo publikované dílo básnické, prozaické a dramatické, stejně jakož i dílo esejistické a kritické. 2) Dalším a na setkáních Společnosti F. X. Šaldy opakovaně diskutovaným úkolem je vydání Šaldovy publicistiky z let 1928-1937. V době před dvaceti, ale ještě i před takovými deseti lety, kdy byl poměrně snadno dostupný celý Šaldův zápisník v reprintu, bylo uvažováno, že by situaci mohl vyřešit zvláštní svazek připojený k Souboru díla F. X. Šaldy, který by přinesl vysvětlivky a komentáře k textům v Šaldově zápisníku publikovaným (připomeňme, že básně, epigramy, povídky ze Zápisníku Soubor díla F. X. Šaldy obsahuje). Je otázkou, zda toto řešení, využívající do značné míry i komunikaci s dvousvazkovým Mackovým výborem Z období Zápisníku z 80. let, je nadále udržitelné. Jasnou alternativu k tomuto řešení nabízí kontinuální pokračování v řadě Kritických projevů, a tedy sebrání všech textů ze Zápisníku do cca tří svazků Souboru díla. 3) Paralelně s tímto úkolem je potřeba řešit otázku vydání rozsáhlé Šaldovy korespondence. Ta byla, jak nyní zpřehledňuje, resp. zanedlouho zpřehlední Bibliografie, zčásti publikována v desítkách dílčích (knižních a časopiseckých) edic. Systematicky k ní - až na významný Mackův průzkumný výpad (srov. svazky LA) - přistoupeno nebylo. A je přitom zřejmé, že právě její zpracovávání a bližší studium by se mohlo stát klíčovým bodem pro další etapu šaldovského bádání. Její vydání formou ucelené knižní řady nebo prostřednictvím elektronické edice je bezesporu úkolem, který by měl být řešen v nejbližších letech. 4) Nadcházející období by také mělo být využito k rozvahám nad tím, jak Šaldovo dílo vydavatelsky uchopit, přičemž by měly být zohledněny jak potřeby širší popularizace jeho odkazu (např. prostřednictvím výborů z díla), tak nutnost vydat konkrétní Šaldovy knihy v nových edicích, popř. zvážení jiných edičních přístupů k jeho dílu.

Děkujeme za pozornost.

www.ipsl.cz